

สหประชาชาติ United Nations (UN)

เว็บไซต์	www.un.org
ที่ตั้งสำนักงานใหญ่	นครนิวยอร์ก สหรัฐฯ
วันก่อตั้ง	26 ก.ค.2488 และมีผลอย่างเป็นทางการ เมื่อ 24 ต.ค.2488
วัตถุประสงค์	รักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และปัญหาด้านมนุษยธรรม
สมาชิก	193 ประเทศ (สมาชิกล่าสุดคือ เซาท์ซูดาน เข้าร่วมเมื่อ 9 ก.ค.2554) และผู้สังเกตการณ์ (Non-member Observer States) 2 รัฐ ได้แก่ นครรัฐวาติกัน (The Holy See) และ รัฐปาเลสไตน์ (State of Palestine)
เลขาธิการ	นายอันโตนิโอ กูแตเรซ (António Guterres) ชาวโปรตุเกส วาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี โดยดำรงตำแหน่งสมัยแรกเมื่อ 1 ม.ค.2560-31 ธ.ค.2564 และสมัยที่ 2 ระหว่าง 1 ม.ค.2565-31 ธ.ค.2569

ภารกิจ สหประชาชาติ (UN) ประกอบด้วย 6 เสาหลักสำคัญ ได้แก่ เลขาธิการสมัชชาสหประชาชาติ (General Assembly) คณะมนตรีความมั่นคง (Security Council) คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Council) คณะมนตรีภาวะทรัสตี (ปัจจุบันยุติการทำงานไปแล้ว) ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice) และสำนักเลขาธิการสหประชาชาติ (Secretariat) นอกจากนี้ ยังมีองค์กรสำคัญภายใต้สหประชาชาติ อาทิ สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) องค์การอนามัยโลก (WHO) องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) และองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO)

เมื่อปี 2559 UN กำหนดให้เป็นปีแห่งการผลักดันเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) เพื่อบรรลุความสำเร็จภายในปี 2573 รวม 17 เป้าหมาย ได้แก่ 1) ขจัดความยากจน 2) ขจัดความหิวโหย 3) มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี 4) การศึกษาที่เท่าเทียม 5) ความเสมอภาคทางเพศ 6) การจัดการน้ำและสุขาภิบาล 7) พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ 8) การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโต

ทางเศรษฐกิจ 9) อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน 10) การลดความเหลื่อมล้ำ 11) เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน 12) แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน 13) การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 14) การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล 15) การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก 16) สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก และ 17) ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงเป็นองค์กรที่สมาชิกร่วมกันแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนด้านความมั่นคงและสันติภาพของโลก โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาคตะวันออกกลาง การแก้ไขปัญหาผู้อพยพพลัดถิ่น และการแก้ไขปัญหาการแพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์

ภายหลังการรับตำแหน่งของนายกูแตเรซ UN ปฏิรูปองค์กรและหน่วยงานด้านการบริหารองค์กรและงบประมาณ อีกทั้งเพิ่มบทบาทสตรีให้ได้รับตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงและมีสัดส่วนมากขึ้น การบริหารองค์กรในช่วงต่อไป UN มุ่งให้ความสำคัญที่สะท้อนความเป็นจริงและความท้าทายของโลก ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเข้มแข็งจากประเทศสมาชิก 9 ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืน การรักษาความมั่นคงและสันติภาพระหว่างประเทศ การส่งเสริมพัฒนาการของภูมิภาคแอฟริกา การสนับสนุนและปกป้องสิทธิมนุษยชนทุกด้าน ความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพเพื่อเข้าถึงด้านมนุษยธรรม การสนับสนุนความยุติธรรมและกฎหมายระหว่างประเทศ การปลดอาวุธ การควบคุมยาเสพติด การป้องกันอาชญากรรม การต่อสู้การก่อการร้ายระหว่างประเทศ และความเข้มแข็งขององค์กรภายใต้ UN

ที่ผ่านมา UN บรรลุภารกิจสำคัญหลายด้าน อาทิ การประสานงานและให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากสงคราม ความอดอยาก และภัยพิบัติ รวมทั้งสิ้นกว่า 90 ล้านคน ในกว่า 80 ประเทศ โดยจัดสรรงบประมาณกว่า 22,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ผ่านหน่วยงานในเครือ อาทิ UNHCR และ WFP นอกจากนี้ ยังร่วมมือกับสมาชิกดำเนินการตามความตกลงปารีส เพื่อจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกไม่ให้เกิน 1.5 องศาเซลเซียส จากค่ามาตรฐานที่ระบุไว้ตามข้อตกลงในการประชุมที่ปารีสเมื่อปี 2559 อีกทั้งปฏิบัติการรักษาสันติภาพใน 4 ภูมิภาคทั่วโลก ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาและสนธิสัญญากว่า 80 ฉบับ และใช้กลไกทางการทูตเชิงป้องกันความขัดแย้งในกว่า 60 ประเทศทั่วโลก

การเป็นภาคีพันธสัญญาระหว่างประเทศที่สำคัญของไทย

ด้านสิทธิมนุษยชน

- อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child-CRC)
- อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Woman-CEDAW)
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR)
- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economics, Social and Cultural Rights-ICESCR)
- อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination-CERD)
- อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment-CAT)
- อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities-CRPD)

- อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance-ICPPED)
- อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัว (Convention on the Protection of the Rights of Migrant Workers and Members of their Families-CMW)
- พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) สำคัญคือ การยอมรับอำนาจของคณะกรรมการประจำอนุสัญญาฯ ในการรับและพิจารณาข้อร้องเรียนในกรณีการละเมิดพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาฯ โดยผู้ร้องเรียนอาจเป็นบุคคล/กลุ่มบุคคลในนามผู้ถูกละเมิดสิทธิก็ได้ ทั้งนี้ ไทยให้สัตยาบันเมื่อ 14 มิ.ย.2543
- พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เรื่องการค้าเด็ก การค้าประเวณีเด็ก และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Sale of Children, Child Prostitution and Child Pornography) ไทยเป็นภาคี เมื่อ 11 ม.ค.2549
- พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เรื่องความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วยอาวุธ (Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the Involvement of Children in Armed Conflict) ไทยเป็นภาคีเมื่อ 27 ก.พ.2549
- พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Optional Protocol to the Convention on the Rights of Persons with Disabilities-OP-CRPD) มีผลบังคับใช้กับไทยตั้งแต่ 2 ต.ค.2559

ด้านความมั่นคง

- สนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ (Nuclear Non-Proliferation Treaty-NPT)
- สนธิสัญญาห้ามทดลองอาวุธนิวเคลียร์โดยสมบูรณ์ (Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty-CTBT)
- อนุสัญญาห้ามอาวุธเคมี (Chemical Weapons Convention-CWC)
- อนุสัญญาห้ามอาวุธชีวภาพ (Biological Weapons Convention-BWC)
- อนุสัญญา UN ว่าด้วยการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Suppression of the Financing of Terrorism Convention)
- อนุสัญญาระหว่างประเทศเพื่อปราบปรามการก่อการร้ายที่ใช้นิวเคลียร์ (International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism)
- อนุสัญญาว่าด้วยความผิดและการกระทำอื่น ๆ บางประการที่กระทำบนอากาศยาน (Convention on Offences and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft, signed at Tokyo on 14 September 1963)
- อนุสัญญาเพื่อปราบปรามการยึดอากาศยานโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft, signed at the Hague on 16 December 1970)
- อนุสัญญาเพื่อปราบปรามการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายต่อความปลอดภัยของการบินพลเรือน (Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil Aviation, signed at Montreal on 23 September 1971)
- พิธีสารเพื่อการปราบปรามการกระทำรุนแรงอันมิชอบด้วยกฎหมาย ณ ท่าอากาศยาน ซึ่งให้บริการการบินพลเรือนระหว่างประเทศ เพิ่มเติมอนุสัญญาเพื่อปราบปรามการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย

ต่อความปลอดภัยของการบินพลเรือน (Protocol on the Suppression of Unlawful Acts of Violence at Airports Serving International Civil Aviation, supplementary to the Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil Aviation, signed at Montreal on 24 February 1988)

ด้านสิ่งแวดล้อมและอื่น ๆ ที่สำคัญ อาทิ

- อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ปี 2535 (Convention on Biological Diversity)
- อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ปี 2514 (Ramsar Convention 1971)
- อนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมเคลื่อนย้ายและกำจัดของเสียอันตรายข้ามแดน (Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Waste and their Disposal) คุ้มครองสุขภาพอนามัยของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมจากของเสียอันตรายและการป้องกันอันตรายจากสิ่งแวดล้อมในประเทศกำลังพัฒนา
- โครงการมนุษย์และชีวนธร (Man and Biosphere Programme-MAB) ภายใต้องค์การยูเนสโก (UNESCO) อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และดำรงรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรม ด้วยการจัดตั้งพื้นที่สงวนชีวนธร (Biosphere Reserve) ที่สื่อถึงความสมดุลระหว่างมนุษย์และโลกของสิ่งมีชีวิต
- อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage) ซึ่งกำหนดให้สภาระหว่างประเทศว่าด้วยโบราณสถานและแหล่งโบราณคดี (International Council on Monuments and Sites-ICOMOS) พิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม และสหภาพการอนุรักษ์โลก (International Union for Conservation of Nature-IUCN) พิจารณาแหล่งมรดกทางธรรมชาติ
- อนุสัญญา UN ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change-UNFCCC) รักษาระดับความเข้มข้นของก๊าซเรือนกระจกในบรรยากาศให้คงที่อยู่ในระดับที่ปลอดภัย
- อนุสัญญา UN ว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ปี 2546 (United Nations Convention against Corruption-UNCAC)
- ความตกลงปารีส (Paris Agreement) ไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อ 21 เม.ย.2559

บทบาทของ UN

UN และ UNSC ยังคงเผชิญแรงกดดันอย่างต่อเนื่องให้เข้าไปมีบทบาทในการยุติสงครามระหว่างรัสเซียกับยูเครน รวมถึงสถานการณ์สู้รบระหว่างอิสราเอลกับกลุ่มฮามาส โดยในปี 2568 UNSC ไม่สามารถออกข้อมติหรือแถลงการณ์สำคัญในบางเรื่องได้ เนื่องจากสมาชิกถาวร เช่น สหรัฐฯ จีน รัสเซีย ใช้สิทธิยับยั้ง (Veto) ทำให้สมาชิก UN หลายประเทศเห็นสอดคล้องกันว่า กลไกของ UN อาจไม่สอดคล้องกับบริบทโลกในปัจจุบันที่มีหลายขั้วอำนาจ และเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน โดยสนับสนุนให้ปฏิรูปองค์กรอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการเพิ่มสมาชิกถาวรและไม่ถาวรของ UNSC จากภูมิภาคแอฟริกา ละตินอเมริกา และเอเชียให้มากขึ้น รวมทั้งการจำกัดสิทธิยับยั้งของสมาชิกถาวร เพื่อให้การตัดสินใจสะท้อนความเป็นประชาคมโลกอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ดี UN ยังสามารถปฏิบัติหน้าที่สำคัญในฐานะองค์กรหลักในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม เฉพาะอย่างยิ่งการให้ความช่วยเหลือแก่พลเรือนที่ประสบความเดือดร้อนจากสถานการณ์สู้รบ

เช่น จัดหาที่พักพิง อาหาร เวชภัณฑ์ การดูแลสุขภาพจิต ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พลัดถิ่นในด้านต่าง ๆ อาทิ เพิ่มศูนย์จัดส่งอาหารและสิ่งของจำเป็น รวมทั้งสนับสนุนเงินยืมชีพ แม้ว่า UN เผชิญอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงพื้นที่ขัดแย้ง ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการให้ความช่วยเหลือ

การดำรงตำแหน่งเลขาธิการ UN สมัยที่ 2 ของนายอันโตนิโอ กูแตเรซ ยังคงยึดมั่นในพันธกิจของ UN ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือประชาชน สนับสนุนการยุติการใช้ความรุนแรง การเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยและความเสมอภาคทางเพศ พร้อมทั้งสนับสนุนการใช้กลไกความร่วมมือระดับภูมิภาคในการแก้ไขปัญหาโดยสันติ นอกจากนี้ UN ยังเร่งดำเนินบทบาทผลักดันประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นผ่านการประชุมสมัชชาประเทศภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อบรรลุเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิให้เป็นศูนย์ (net zero emissions) ภายในปี 2593 และเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) ภายในปี 2573 และการแสวงหาความร่วมมือกับประชาคมระหว่างประเทศเพื่อกำหนดมาตรการกำกับดูแลเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ทั้งนี้ ในปี 2568 เลขาธิการ UN เสนอข้อริเริ่ม UN80 Initiative เพื่อทบทวนโครงสร้างและกลไกการทำงานขององค์กรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความท้าทายของโลกปัจจุบัน พร้อมทั้งปรับแนวนโยบายด้านงบประมาณและการบริหารทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อาทิ การปรับลดงบประมาณปี 2569 กว่า 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐผ่านมาตรการรวมระบบบัญชีเงินเดือนและย้ายหน่วยงานบางส่วนไปยังสถานที่ปฏิบัติงานที่มีต้นทุนต่ำกว่า ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการรับมือกับความไม่แน่นอน ทั้งทางการเมืองและการเงินของ UN ในปัจจุบัน

ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-UN

ไทยและ UN มีความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ใกล้ชิด โดยในปี 2568 ไทยยึดมั่นในบทบาทสมาชิกสากลของ UN อย่างต่อเนื่อง ซึ่งครอบคลุมทั้งการพัฒนา การรักษาสันติภาพ และความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งนี้ การประชุมสมัชชาสหประชาชาติ (United Nations General Assembly-UNGA) สมัยที่ 80 ระหว่าง 22-29 ก.ย.2568 นายสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แลงในข้ออภิปรายทั่วไป (General Debate) ระบุถึงความมุ่งมั่นของไทยในการยึดมั่นต่อระบบพหุภาคี โดยมี UN เป็นเวทีหลักที่สำคัญ การสร้างประชาคมโลกที่เป็นหนึ่งเดียว โดยทุกประเทศต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของโลก พร้อมทั้งย้ำถึงความจำเป็นในการปฏิรูปกลไกระหว่างประเทศให้ทันโลกยุคใหม่ อาทิ การทบทวนบทบาทของ UNSC เพื่อให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในสภาวะโลกที่ท้าทายมากขึ้น

ไทยยังแสดงบทบาทระดับภูมิภาค เช่น การดำเนินงานร่วมกับอาเซียนต่อสถานการณ์ในเมียนมา และการยืนยันความร่วมมือเพื่อบรรลุฉันทมติ 5 ประการของอาเซียน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นเครื่องมือหลักในการผลักดันเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ ไทยแสดงความประสงค์ที่จะเข้าร่วมในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS+ และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับภารกิจของ UN อย่างไรก็ดี ไทยมุ่งมั่นที่จะปกป้องและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ผ่านการผลักดันความยุติธรรมและความเท่าเทียมในสังคม อีกทั้งให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายรัฐบาลโดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง